

ความตรงและความเที่ยงของแบบประเมินสัมพันธภาพในครอบครัวสำหรับใช้ในเยาวชนไทย

สุนทร ศรีโกสย*, ชฎาพร คาฟู*, อนงค์พร ต๊ะคา*, ณัฐฐิพิมล วงศ์เมือง*, อุไรวรรณ วงศ์ปิติ*,
ภัชฉัตรดา เกตุกาญจน์กุล*, อรพรรณ แอบโธสง*, พรทิพย์ ธรรมวงศ์*

*สถาบันพัฒนาการเด็กราชชนครินทร์

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ ตรวจสอบความตรงและความเที่ยงของแบบประเมินสัมพันธภาพในครอบครัวสำหรับใช้ในเยาวชนไทย ฉบับภาษาไทย

วิธีการศึกษา การวิจัยแบบภาคตัดขวางเพื่อพัฒนาเครื่องมือให้เป็นฉบับภาษาไทย ใช้ข้อคำถามจากต้นฉบับภาษาอังกฤษชื่อ Brief Family Relationship Scale (BFRS) มี 19 ข้อคำถาม เป็นแบบประเมินมาตราส่วนประมาณค่าที่มีตัวเลือก 4 คำตอบ ระยะแรกเป็นการแปลเครื่องมือและประเมินความเข้าใจในความหมาย และความเหมาะสมของภาษา ระยะที่สองเป็นการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ กลุ่มตัวอย่างเป็นเยาวชน อายุ 11 - 18 ปี ในภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 201 คน ตรวจสอบคุณภาพของข้อคำถาม ความสามารถในการจำแนกโดยใช้เทคนิค 25% ความตรงเชิงโครงสร้างด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจและวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน วิเคราะห์ความตรงเชิงเหมือน และหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค

ผลการศึกษา ข้อคำถามมีอำนาจจำแนกดี 19 ข้อ ข้อคำถามที่มีความสัมพันธ์กับคะแนนรวมทั้งฉบับ $r \geq 0.4$ มี 19 ข้อ สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคมีค่า 0.89 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจมี 3 องค์ประกอบที่มีค่าไอเกนมากกว่า 1 ได้แก่ การสนับสนุนช่วยเหลือกันในครอบครัว การแสดงอารมณ์ความคิดความรู้สึกต่อกันในครอบครัว และความขัดแย้งในครอบครัว น้ำหนักองค์ประกอบมีค่า 0.51 - 0.82 ร้อยละของความแปรปรวนที่สามารถอธิบายได้เท่ากับ 52.7 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลที่ใช้พิสูจน์คือ cohesion, expressiveness, และ conflict ตามต้นฉบับ พบว่าโมเดลมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($\chi^2 = 71.74$, $df = 110$, $GFI = 0.97$, $AGFI = 0.94$, $RMSEA = 0.000$) ความตรงเชิงเหมือนระหว่าง BFRS และแบบวัดการทำหน้าที่ของครอบครัว พบมีความสัมพันธ์กันระดับสูง ($r = 0.85$, $p < .001$)

สรุป แบบประเมินสัมพันธภาพในครอบครัวของเยาวชนมีความตรงเชิงโครงสร้างสอดคล้องกับทฤษฎี และมีความเชื่อถือได้ในระดับสูง จึงสามารถใช้เป็นเครื่องมือวัดสัมพันธภาพในครอบครัวของเยาวชนไทย

คำสำคัญ ครอบครัว ความตรง ความเที่ยง แบบประเมิน สัมพันธภาพ

The Validity and Reliability of the Brief Family Relationship Scale (BFRS) for Applying in Thai Youth

Soontaree Srikosai*, Chadaporn Khamfou*, Anongporn Thakham*, Nutpimol Wongmueang*, Uraivan Wongpothi*, Phunchanitra Katekarnkul*, Oraphan Aebthaisong*, Ponthip Thammawong*

*Rajanagarindra Institute of Child Development

ABSTRACT

Objective: To examine the psychometric properties of the Brief Family Relationship Scale (BFRS) for applying in Thai youth -Thai version.

Methods: The instrument development research was conducted based on the original scale with 19 items in two phases. It's a Likert scale with 4 answer choices. Phase 1 encompassed the scale translation and readability testing of each question. Phase 2 included evaluation of the BFRS psychometric properties through field-testing with 201 Thai youth 11 - 18 years old in North, Central, South, and North-East using: 1) items analysis, 2) power of discrimination by technique 25%, 3) construct validity through exploratory factor analysis and confirmatory factor analysis, and convergent validity, and 4) reliability coefficient alpha of Cronbach.

Results: Overall, good item discrimination power was shown for all nineteen items. There were 19 items that had an item-total correlation of at least 0.4 ($r \geq 0.4$). Reliability analysis showed a Cronbach's alpha coefficient of 0.89. Exploratory factor analysis revealed three components with eigen-value more than 1: family cohesion, family expressiveness, and family conflict. The nineteen items had factor loadings ranking from 0.51 to 0.82, and displayed a total variance of 52.7%. Confirmatory factor analysis revealed that the model of cohesion, expressiveness, and conflict were relevant to the empirical data ($\chi^2 = 71.74$, $df = 110$, $GFI = 0.97$, $AGFI = 0.94$, $RMSEA = 0.000$). Convergent validity between the BFRS and the Chulalongkorn Family Inventory (CFI) showed high correlation coefficient ($r = 0.85$, $p < .001$).

Conclusion: The BFRS has high construct validity and high reliability. Therefore, the BFRS can be used as a scale of family relationship assessment in Thai youth.

Keywords: family, relationship, validity, reliability, questionnaire

บทนำ

สัมพันธภาพในครอบครัว เป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างเสริมสุขภาพจิตและพฤติกรรมสุขภาพของสมาชิกในครอบครัว และสัมพันธภาพในครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับภาวะสุขภาพจิต¹ ความผาสุกทางใจ² ความสามารถในการเผชิญปัญหาของบุคคล³ และการดูแลตนเองของผู้ป่วย⁴ นอกจากนี้สัมพันธภาพในครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางลบกับความถี่ของการฆ่าตัวตาย⁵

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้รับบริการ ณ คลินิกส่งเสริมสุขภาพจิตในครอบครัว (family intervention clinic [FIC]) สถาบันพัฒนาการเด็กราชชนกนครินทร์ ระหว่างปี 2561 - 2563 พบร้อยละ 76 - 85 ของผู้รับบริการมีปัญหาสัมพันธภาพในครอบครัว ได้แก่ ความขัดแย้งระหว่างสามีภรรยา ความขัดแย้งระหว่างผู้ดูแลหลักกับญาติในครอบครัว ความขัดแย้งระหว่างบุตรกับมารดาและ/หรือบิดา (ร้อยละ 79.36 [n=50], ร้อยละ 85.11 [n=80], และร้อยละ 76.92 [n=30] ตามลำดับ)⁶ ผลการศึกษาในปี 2561 แสดงประเด็นปัญหาที่นำมาใช้บริการคลินิก FIC ของมารดาเด็กออทิสติก คือ ปัญหาสัมพันธภาพกับสามีและแม่ของสามี⁷ และข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยนำ ปัจจัยเสริม และปัจจัยกระตุ้นให้เกิดการเจ็บป่วยทางจิตและเกี่ยวข้องกับมารดาที่มารับบริการในโรงพยาบาลช้ำภายใน 1 เดือนของผู้ป่วยจิตเวชเด็กและวัยรุ่น สถาบันพัฒนาการเด็กราชชนกนครินทร์ ในปี 2563 คือ สมาชิกในครอบครัวของผู้ป่วยมีลักษณะห่างเหินต่อกัน บางครอบครัวใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหา ขาดการช่วยเหลือเกื้อกูลกันเมื่อเกิดปัญหาในครอบครัว ผู้ดูแลให้เด็กใช้เวลาอยู่กับโทรศัพท์มือถือหรือเล่นเกมออนไลน์เป็นส่วนใหญ่⁸ ปัญหาสัมพันธภาพในครอบครัวของผู้ป่วยจิตเวชเด็กและวัยรุ่นดังกล่าวครอบคลุมประเด็น (1) การสนับสนุนช่วยเหลือกันในครอบครัว (2) การแสดงอารมณ์ความคิดความรู้สึกต่อกันในครอบครัว และ (3) ความขัดแย้งในครอบครัว ซึ่งสะท้อนถึงความจำเป็นในการประเมินสัมพันธภาพในครอบครัวของผู้รับบริการให้ครอบคลุม 3 ประเด็นดังกล่าว เพื่อสามารถจำแนกระดับความรุนแรงของสัมพันธภาพในครอบครัว และช่วยให้เข้าใจประเด็นปัญหาของสัมพันธภาพในครอบครัว ซึ่งจะช่วยให้การวางแผนดูแลช่วยเหลือมีความเฉพาะรายมากขึ้น และสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของผู้รับบริการยิ่งขึ้น

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับเครื่องมือประเมินสัมพันธภาพในครอบครัวฉบับภาษาไทยที่มีใช้ในปัจจุบัน พบว่าการใช้แนวคิดพื้นฐานที่หลากหลายในการสร้างเครื่องมือฯ ได้แก่

สัมพันธภาพในครอบครัวที่ประยุกต์จากแนวคิดของ Grandall ในปี ค.ศ. 1980 โดยหมายถึง “บทบาท-การสื่อสาร-อารมณ์-ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้สึก”² หรือสัมพันธภาพในครอบครัวตามแนวคิด “การสร้างความสุขและความเข้มแข็งในครอบครัว” ของ Stinnett ในปี ค.ศ. 1983⁹ หรือใช้นิยาม “สัมพันธภาพในครอบครัว” ที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม⁴ ซึ่งไม่สอดคล้องกับ “นิยาม” หรือ “ความหมาย” ของสัมพันธภาพในครอบครัวที่ผู้วิจัยต้องการศึกษาเพื่อใช้ประเมินสัมพันธภาพในครอบครัวตามมุมมองของเยาวชนไทยภายใต้บริบทวัฒนธรรมไทยที่ประกอบด้วย การสนับสนุนช่วยเหลือกันในครอบครัว (cohesion) การแสดงอารมณ์ ความคิดความรู้สึกต่อกันในครอบครัว (expressiveness) และความขัดแย้งในครอบครัว (conflict) นอกจากนี้การตรวจสอบคุณภาพของแบบประเมินสัมพันธภาพในครอบครัวที่สร้างขึ้นข้างต้น นิยมใช้การตรวจสอบความสอดคล้องภายในของข้อคำถาม โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาชในขณะที่หลักการของการสร้างเครื่องมือหรือแบบประเมินควรมีหลักฐานแสดงผลการทดสอบทั้งความตรงและความเที่ยงของเครื่องมือ^{10,11,12} ซึ่งความตรงของเครื่องมือวิจัยที่นิยมตรวจสอบในงานวิจัยเกี่ยวกับการสร้างแบบวัด/แบบประเมินคือ ความตรงเชิงเนื้อหา ความตรงเชิงเกณฑ์สัมพันธ และความตรงเชิงโครงสร้าง¹⁰

นอกจากนี้ แบบประเมินสัมพันธภาพในครอบครัวฉบับภาษาไทยที่มีในปัจจุบัน ส่วนใหญ่เป็นแบบประเมินชนิดมาตราวัดประมาณค่า มีตั้งแต่ 3 ระดับ ถึง 5 ระดับ มีข้อคำถาม ตั้งแต่ 12 ข้อ ถึง 33 ข้อ มีองค์ประกอบในแบบสอบถามน้อยที่สุด 2 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านการได้รับความรัก และด้านความรู้สึกอบอุ่นในครอบครัว¹³ องค์ประกอบในแบบสอบถามที่มี 4 ด้าน ได้แก่ (1) ความรักและความห่วงใยอาทร (2) การพักผ่อนหย่อนใจร่วมกันในครอบครัว (3) การเคารพซึ่งกันและกัน และ (4) การปรองดองเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน⁵ บางฉบับมี 4 องค์ประกอบแตกต่างจากที่กล่าวมา ได้แก่ (1) การใช้เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกัน (2) การพูดคุยปรึกษาหารือและตัดสินใจในเรื่องต่างๆ (3) การแสดงออกซึ่งความรักความเอื้ออาทรต่อกัน ทั้งทางกาย วาจา ใจ และ (4) การปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ที่เหมาะสมของสมาชิก³ นอกจากนี้มีการแปลและทดสอบคุณภาพของแบบประเมินสัมพันธภาพในครอบครัวที่สร้างขึ้นโดย Crandall ในปี ค.ศ. 1980 จำนวน 16 ข้อ ครอบคลุม 4 องค์ประกอบ คือ (1) การแสดงบทบาทของสมาชิก (2) การสื่อสารในครอบครัว (3) การแสดงออกทางอารมณ์ และ (4) การถ่ายทอดความรู้สึก⁹ และยังมีแบบสอบถาม

ที่มี 5 องค์ประกอบ โดยเพิ่มด้านการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา ข้อขัดแย้งด้วยเหตุผล¹ แบบประเมินสัมพันธภาพในครอบครัว ที่กล่าวมาข้างต้น มีองค์ประกอบคล้ายคลึงกันในด้านการแสดงออก ทางอารมณ์ความรู้สึก การแสดงบทบาทหน้าที่ และการสื่อสาร ในครอบครัว และหลักฐานทางวิชาการได้แสดงให้เห็นว่าเครื่องมือ ดังกล่าวใช้สอบถามกลุ่มเป้าหมายที่อยู่ในวัยผู้ใหญ่

แบบประเมินสัมพันธภาพในครอบครัวที่ใช้สอบถาม กลุ่มเด็กและวัยรุ่น อายุระหว่าง 12 - 18 ปี ได้แก่ “Brief Family Relationship Scale [BFRS]” สร้างขึ้นโดย Fok และคณะ ในปี ค.ศ. 2014¹⁴ โดยการทบทวนวรรณกรรม การสนทนากลุ่ม และการประยุกต์ข้อคำถามจากแบบประเมินสิ่งแวดล้อมในครอบครัว (Family Environment Scale) ของ Moos และ Moos ในปี ค.ศ. 1994¹⁵ จำนวน 27 ข้อคำถาม มี 3 องค์ประกอบ คือ cohesion, expressiveness และ conflict มีคำตอบให้เลือก 5 ระดับคือ “ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง” “ไม่เห็นด้วย” “ไม่แน่ใจ” “เห็นด้วย” และ “เห็นด้วยอย่างยิ่ง” ผ่านการทดสอบคุณภาพในกลุ่มเยาวชน Alaska Native อายุ 12 - 18 ปี ด้วยการทดสอบความตรงเชิงโครงสร้าง ด้วยวิธี confirmatory factor analysis (CFA), การทดสอบคุณภาพ ของข้อคำถาม (item-analysis), การวิเคราะห์ CFA อีกครั้งหลังได้ ข้อคำถามจำนวน 19 ข้อ, การทดสอบความตรงเชิงเหมือน (convergent validity), การทดสอบ discriminant validity, และ ทดสอบความเที่ยงด้วยวิธีหาค่าความสอดคล้องภายในของ ข้อคำถามทั้งฉบับ ได้แบบประเมินสัมพันธภาพในครอบครัว ฉบับสั้น (brief family relationship scale [BFRS]) จำนวน 19 ข้อ ครอบคลุมองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ cohesion, expressiveness, และ conflict มีคำตอบให้เลือก 3 ระดับคือ “ไม่จริงเลย” “ค่อนข้าง จริง” และ “จริง” มีการนำแบบประเมิน BFRS ไปใช้ทำนายปัจจัย ป้องกันการฆ่าตัวตายและการดื่มสุราในเยาวชน อายุ 12 - 19 ปี¹⁶

การมีแบบประเมินสัมพันธภาพในครอบครัวสำหรับใช้ใน กลุ่มเยาวชนไทย จะมีประโยชน์ในด้านการค้นหาปัจจัยปกป้อง ปัจจัยเสี่ยง และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีปัญหาสุขภาพจิตและ ปัญหาพฤติกรรมสุขภาพของเยาวชน นอกจากนี้การประเมิน สัมพันธภาพในครอบครัวของกลุ่มที่มีปัญหาสุขภาพจิตหรือมี ปัญหาพฤติกรรมสุขภาพ จะนำไปสู่การวางแผนดูแลช่วยเหลือ เยาวชนและครอบครัวได้เฉพาะเจาะจงมากขึ้น เช่น การลดความ ขัดแย้งในครอบครัว การส่งเสริมให้มีการแสดงความคิดเห็น ความรู้สึก ต่อกันหรือรับฟังมุมมองของสมาชิกในครอบครัวมากขึ้น และ

การสนับสนุนช่วยเหลือกันในครอบครัว เป็นต้น

จากการทบทวนและวิเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับ เครื่องมือประเมินสัมพันธภาพในครอบครัวชี้ให้เห็นว่า แบบประเมิน สัมพันธภาพในครอบครัวฉบับภาษาไทยที่มีอยู่ในปัจจุบันสร้างขึ้น โดยการใช้นิยาม “สัมพันธภาพในครอบครัว” ที่หลากหลาย ซึ่งไม่ สอดคล้องกับความหมายของสัมพันธภาพในครอบครัวที่ผู้วิจัย สนใจศึกษา กระบวนการสร้างเครื่องมือดังกล่าวมีทั้งการประยุกต์ ใช้จากเครื่องมือต้นฉบับภาษาอังกฤษ หรือสร้างขึ้นเอง มีการ ตรวจสอบคุณภาพที่ไม่ครอบคลุมความตรงเชิงโครงสร้างหรือ ความตรงเชิงเกณฑ์สัมพัทธ์ และส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ใช้วัด ในกลุ่มวัยผู้ใหญ่ สำหรับแบบประเมินสัมพันธภาพในครอบครัว ที่สร้างขึ้น โดยใช้นิยามความหมายที่สอดคล้องกับที่ผู้วิจัย ต้องการศึกษาค้นคว้าใช้วัดในกลุ่มเยาวชน คือ แบบประเมินสัมพันธภาพ ในครอบครัวชนิด “Brief Family Relationship Scale [BFRS]”¹⁴ ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างด้วยวิธี CFA และทดสอบ ความสอดคล้องภายใน แต่ไม่มีการรายงานว่าได้ทดสอบความตรง เชิงโครงสร้างด้วยวิธี factor analysis จึงสะท้อนให้เห็นความจำเป็น ในการตรวจสอบความตรงและความเที่ยงของแบบประเมิน BFRS หากนำมาใช้ข้ามวัฒนธรรม เพื่อให้มั่นใจได้ว่าแบบประเมิน BFRS มีคุณภาพและเหมาะสมที่จะนำมาใช้ได้จริง ดังนั้นการตรวจสอบ ความตรงและความเที่ยงของแบบประเมินสัมพันธภาพ ในครอบครัวสำหรับใช้ในเยาวชนไทย จะเป็นประโยชน์ต่อการมี เครื่องมือประเมินความเสี่ยงและปัจจัยปกป้องปัญหาสุขภาพจิต และพฤติกรรมสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพในครอบครัวของ เยาวชนไทย

วัตถุประสงค์

เพื่อตรวจสอบความตรงและความเที่ยงของแบบประเมิน สัมพันธภาพในครอบครัวของเยาวชนไทย

วิธีการศึกษา

เป็นการวิจัยชนิด cross sectional design เพื่อตรวจสอบ คุณภาพของแบบประเมินสัมพันธภาพในครอบครัวสำหรับใช้ ในเยาวชนไทย ด้วยการวิเคราะห์คุณภาพของข้อคำถาม ความตรง เชิงโครงสร้าง และความเชื่อมั่นด้วยการหาค่าความสอดคล้อง ภายใน

ประชากร คือเยาวชน อายุไม่เกิน 18 ปี ที่รับบริการ ณ โรงพยาบาลหรือสถานบริการด้านสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นของรัฐ

ในภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และในชุมชนพื้นที่กรุงเทพมหานคร ระหว่างเดือนพฤษภาคม ถึงเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2564

กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 201 ราย สำหรับการวิเคราะห์ Exploratory Factor Analysis (EFA) และการวิเคราะห์ Confirmatory Factor Analysis (CFA) คัดเลือกตามเกณฑ์ต่อไปนี้

เกณฑ์การคัดเลือกเข้า (inclusion criteria)

- 1) อายุ 11 - 18 ปี ทั้งเพศชายและเพศหญิง
- 2) เป็นเยาวชนที่ไม่ได้รับการบำบัดรักษาปัญหาสุขภาพจิต หรือเป็นเยาวชนที่ได้รับการบำบัดรักษาปัญหาสุขภาพจิตในหน่วยงานต่อไป
- 3) กลุ่มที่รับบริการบำบัดรักษา ได้รับการวินิจฉัยหลัก

- ประสาทหลอน หลงผิด หรือพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรง
- 2) เข้าเกณฑ์ patient under investigation (PUI) หรืออยู่ในภาวะของโรคติดต่อร้ายแรง เช่น COVID-19
  - 3) มีประวัติใช้สารเสพติด (ยกเว้นบุหรี่หรือสุรา) ในช่วง 3 เดือน ก่อนเข้าร่วมโครงการ

เครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูล

- 1) แบบประเมินสัมพันธภาพในครอบครัวสำหรับใช้ในเยาวชนไทย ฉบับภาษาไทย เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ คือ ไม่จริงเลย (1) ค่อนข้างไม่จริง (2) ค่อนข้างจริง (3) และ จริงมาก (4) ซึ่งผู้วิจัยยึดตามหลักการกำหนดจำนวนคำตอบที่ควรมีความสมดุลในคำตอบไม่ควรเอนเอียงไปด้านใดด้านหนึ่ง ผู้ตอบสามารถ

ได้รับการบำบัดรักษาปัญหาสุขภาพจิต	จำนวน (คน)	ไม่ได้รับการบำบัดรักษาปัญหาสุขภาพจิต	จำนวน (คน)
ณ สถาบันพัฒนาการเด็กราชนครินทร์ (จังหวัดเชียงใหม่)	10	จังหวัดเชียงใหม่	45
ณ สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นภาคใต้ (จังหวัดสุราษฎร์ธานี)	10	จังหวัดสุราษฎร์ธานี	46
ณ สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (จังหวัดขอนแก่น)	10	จังหวัดขอนแก่น	40
		กรุงเทพมหานคร	40
รวม	30	รวม	171

หมายเหตุ: จำนวนกลุ่มตัวอย่างกำหนดจากความเป็นไปได้ในการเข้าถึงกลุ่มตัวอย่างในช่วงสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ระลอก 3 เนื่องจากสถาบันฯ ทั้ง 3 แห่ง เน้นการให้รับยาทางไปรษณีย์ การเลื่อนนัด หรือให้บริการเฉพาะผู้ป่วยนอกกรณีฉุกเฉินหรือเร่งด่วน

- คือ Major Depressive Disorder, ADHD, Bipolar Disorder, Conduct Disorder, Oppositional Defiant Disorder, หรือ Game Addiction จึงจะนำเข้าศึกษา
- 4) ไม่มีประวัติได้รับอุบัติเหตุทางสมอง หรือโรคเกี่ยวกับสติปัญญา
  - 5) สามารถสื่อสารภาษาไทยได้เข้าใจ
  - 6) ผู้ปกครองและเด็กวัยรุ่นยินยอมเข้าร่วมโครงการโดยสมัครใจ

เกณฑ์การไม่รับอาสาสมัครเข้าโครงการ (exclusion criteria)

- 1) มีอาการทางจิตอย่างใดอย่างหนึ่ง ได้แก่ หูแว่ว

หาคำตอบที่ตรงกับตัวเองได้มากที่สุด อีกทั้งมีการศึกษาพบว่าแบบสอบถามที่มีคำตอบ 4 ตัวเลือก จะมีความน่าเชื่อถือมากขึ้น¹⁷ และในต้นฉบับภาษาอังกฤษของ Fok¹⁴ มีคำตอบให้เลือกตอบ 3 ระดับ ผู้ตอบอาจต้องการตอบในระดับ “ค่อนข้างไม่จริง” แต่ไม่มีคำตอบนี้ให้เลือก

แบบประเมิน BFRS มีจำนวน 19 ข้อ มี 3 องค์ประกอบ คือ cohesion, expressiveness, และ conflict ต้นฉบับภาษาอังกฤษมีค่าความเชื่อมั่น (Cronbach's alpha coefficient) เท่ากับ 0.88

- 2) แบบวัดการปฏิบัติหน้าที่ของครอบครัว (Chulalongkorn Family Inventory [CFI]) ฉบับภาษาไทย ซึ่งได้รับอนุญาตในการนำมาใช้ในการศึกษาครั้งนี้ โดยอุมาพร ตรังคสมบัติได้ดัดแปลงมาจากแบบวัดการทำหน้าที่ของครอบครัว

(Family Assessment Device: FAD) ตามแนวคิดของ McMaster (McMaster Model) เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ คือ ไม่ตรงเลย (1) ตรงเล็กน้อย (2) ตรงปานกลาง (3) และตรงมากที่สุด (4) มีจำนวน 36 ข้อ มี 6 องค์ประกอบ คือ การแก้ปัญหา การสื่อสาร บทบาทของครอบครัว การตอบสนองทางอารมณ์ ความผูกพันทางอารมณ์และการควบคุมพฤติกรรม มีค่า Cronbach's alpha 0.88¹⁸

3) แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 3 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ และระดับการศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย หลังจากโครงร่างการวิจัยได้รับการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เอกสารเลขที่ 056/2021 ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

แปลแบบประเมินสัมพันธภาพในครอบครัวสำหรับใช้ในเยาวชนไทย และประเมินความเข้าใจในความหมายและความเหมาะสมของภาษา

หลังจากได้รับอนุญาตจากเจ้าของเครื่องมือต้นฉบับแล้ว ทีมวิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

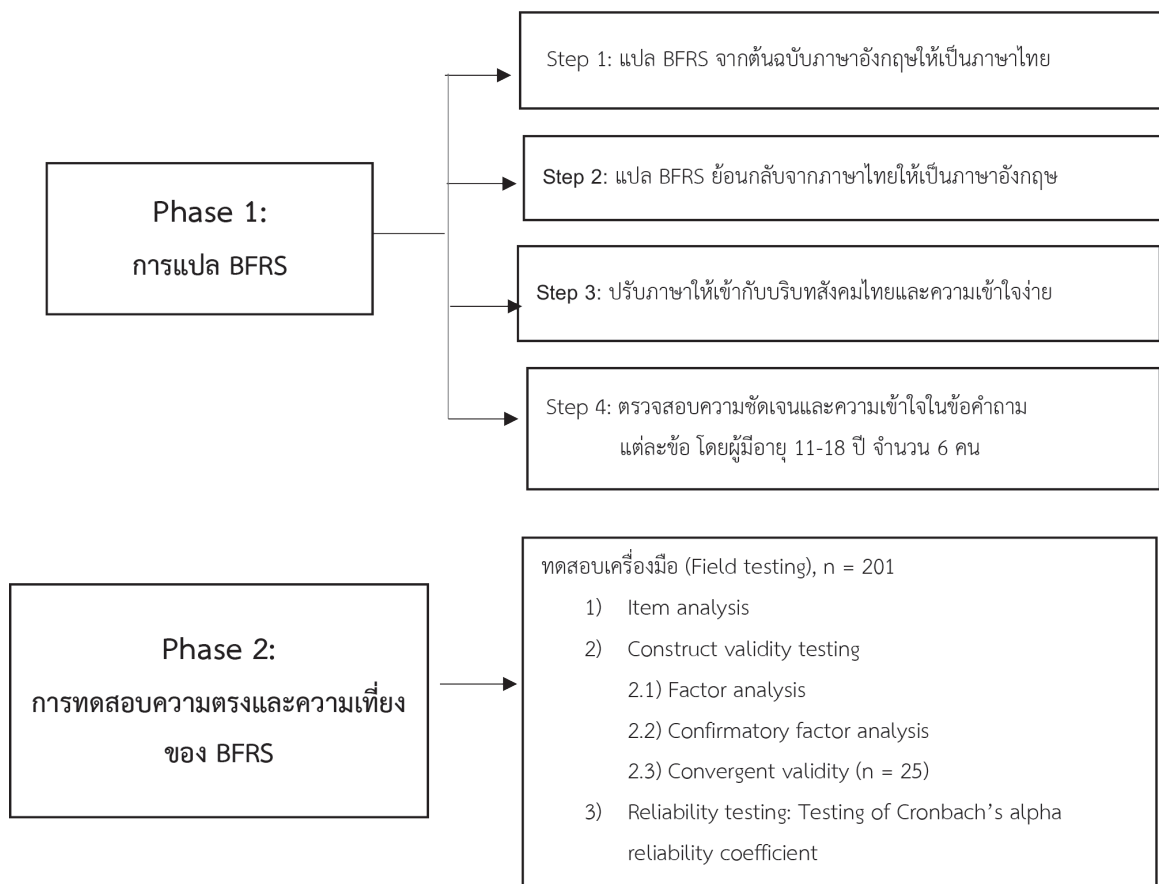
1) แปลต้นฉบับเป็นภาษาไทยโดยจิตแพทย์ 1 คน ซึ่งเป็น

ผู้เชี่ยวชาญการใช้ภาษาอังกฤษและภาษาไทย และไม่ใช่คณะวิจัย ใช้การแปลแบบสมมาตร คือยึดความเท่าเทียมกันระหว่างภาษาอังกฤษของแบบวัดต้นฉบับและแบบวัดชุดภาษาไทยในด้านความหมาย เนื้อหา และแนวคิด รวมทั้งคำนึงความสอดคล้องกับบริบทคนไทย ดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องของความหมายและความเหมาะสมของภาษาโดยทีมวิจัย

2) แล้วย้อนกลับจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ โดยจิตแพทย์เด็กและวัยรุ่น สถาบันพัฒนาการเด็กราชนครินทร์ ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญใช้ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และไม่เคยเห็นต้นฉบับมาก่อน

3) เปรียบเทียบเครื่องมือฉบับแปลกลับจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ (back translation) กับต้นฉบับภาษาอังกฤษ เพื่อตรวจสอบ equivalence ระหว่าง 2 ฉบับ โดยทีมวิจัย

4) ปรับภาษาให้เข้ากับบริบทและความเข้าใจง่ายก่อนนำไปตรวจสอบความชัดเจนและความเข้าใจในข้อความแต่ละข้อ โดยผู้มีอายุ 11 - 18 ปี จำนวน 6 คน ที่มารับบริการ ณ สถาบันพัฒนาการเด็กราชนครินทร์ ได้ข้อความฉบับภาษาไทยในแบบวัด BFRS (19 ข้อ)

แผนภูมิที่ 1 แสดงขั้นตอนการตรวจสอบความตรงและความเที่ยงของแบบประเมินสัมพันธภาพในครอบครัว

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1) วิเคราะห์คุณภาพของข้อคำถาม (item analysis) โดยการหาอำนาจจำแนกของข้อคำถาม ใช้เทคนิคร้อยละ 25 แบ่งกลุ่มผู้มีคะแนนสูงและกลุ่มผู้มีคะแนนต่ำ หาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมทั้งฉบับ โดยพิจารณาค่า Cronbach's alpha เมื่อลบข้อคำถามนั้นออก และหาค่าเฉลี่ยของข้อคำถาม เพื่อประเมินค่าเฉลี่ยของคำถามแต่ละข้อที่เข้าใกล้ค่ากลางของช่วง 4 คะแนน คือ 2.0

2) วิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้าง (construct validity) ดังนี้

2.1) วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (exploratory factor analysis [EFA]) เริ่มจากการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นของการใช้การวิเคราะห์ปัจจัย พบว่าค่า Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) เท่ากับ 0.913 ซึ่งเข้าใกล้ 1 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีจำนวนเพียงพอที่จะใช้วิเคราะห์ และ Bartlett's test of sphericity มีค่า p-value < 100.0 แสดงว่าความสัมพันธ์ระหว่างข้อคำถามเป็นเส้นตรง ทำการวิเคราะห์องค์ประกอบโดยวิธีการสกัดองค์ประกอบแบบ principle components analysis หมุนแกนด้วยวิธี Orthogonal แบบ varimax เพื่อให้ข้อคำถามบางข้อที่เดิมอยู่ในหลายองค์ประกอบให้อยู่ในองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งอย่างเด่นชัด ทำให้มีจำนวนตัวแปรน้อยที่สุดแต่มีความสัมพันธ์กันสูงและมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากในแต่ละองค์ประกอบ เกณฑ์การเลือกองค์ประกอบ ได้แก่ 1) องค์ประกอบที่มีค่าไอเกน (eigen-value) มากกว่า 1 ซึ่งบ่งบอกถึงความสามารถขององค์ประกอบว่าอธิบายความแปรปรวนของกลุ่มตัวแปรได้มาก 2) กราฟ scree plot มีจุดหักมุมชัดเจนที่องค์ประกอบใด 3) แยกข้อคำถามที่อยู่ในหลายองค์ประกอบ โดยพิจารณาจากค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (factor loading) ที่มีค่า ≥ 0.3 ของแต่ละข้อคำถามว่ามีค่ามากที่สุดอยู่ที่องค์ประกอบใดก็จัดให้อยู่ในองค์ประกอบนั้น¹⁹

2.2) วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (confirmatory factor analysis; CFA) เพื่อทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับโครงสร้างขององค์ประกอบ ได้แก่ ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ และความสอดคล้องกับโมเดลหรือทฤษฎีที่ใช้พิสูจน์¹⁹

2.3) วิเคราะห์ความตรงเชิงเหมือน (convergent validity) โดยวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันของแบบประเมิน BFRS กับแบบประเมินการทำหน้าที่ของครอบครัว (Chulalongkorn Family Inventory [CFI]) ที่มีข้อคำถามจำนวน 36 ข้อ ครอบคลุมการทำหน้าที่ของครอบครัว 7 ด้าน คือ

ด้านบทบาท ด้านการทำหน้าที่ทั่วไป ด้านการตอบสนองทางอารมณ์ ด้านการสื่อสาร ด้านการแก้ปัญหา ด้านความผูกพันทางอารมณ์ และด้านการควบคุมพฤติกรรม¹⁸

3) ตรวจสอบความเชื่อถือได้ของแบบวัดโดยการวิเคราะห์หาความสอดคล้องภายในของข้อคำถาม ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ของแบบวัดทั้งฉบับ (n = 201) มีค่า 0.89 องค์ประกอบด้านความขัดแย้งในครอบครัว ด้านการสนับสนุนช่วยเหลือกันในครอบครัว และด้านการแสดงออกของครอบครัว มีค่าความเชื่อมั่น 0.82, 0.82, และ 0.74 ตามลำดับ ใช้เวลาตอบแบบสอบถาม 5 - 8 นาที โดยเยาวชนเป็นผู้ให้ข้อมูลด้วยการตอบด้วยตนเองหรือใช้วิธีการสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

1) วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เข้าร่วมวิจัย ใช้การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2) วิเคราะห์หาความเป็นมิติเดียวกันของข้อคำถาม ใช้วิธีการหาค่า item mean เพื่อประเมินค่าเฉลี่ยของคำถามแต่ละข้อที่เข้าใกล้ค่ากลางของช่วง 4 คะแนน (2.0) หาค่า item discrimination power โดยใช้เทคนิค 25% แบ่งกลุ่มผู้มีคะแนนสูงและกลุ่มผู้มีคะแนนต่ำ ใช้การทดสอบค่าที (independent t-test) และหาค่า item-total correlation วิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมทั้งฉบับโดยพิจารณาค่า Cronbach's alpha เมื่อลบข้อคำถามนั้นออก

3) การวิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้าง ใช้วิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบ (factor analysis) โดยวิธีการสกัดองค์ประกอบแบบ principle components analysis หมุนแกนด้วยวิธี Orthogonal แบบ varimax (varimax rotation) และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (confirmatory factor analysis) เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลแบบประเมินสัมพันธภาพในครอบครัว กับข้อมูลเชิงประชากรในดัชนีกลุ่มสัมบูรณ์¹⁹ และวิเคราะห์ความตรงเชิงเหมือน (convergent validity) โดยวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

4) การวิเคราะห์ความเชื่อมั่น (reliability) ของเครื่องมือ ใช้วิธีหาค่าความสอดคล้องภายในโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค

ผลการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 201 ราย เป็นเพศชาย 110 คน (ร้อยละ 54.7) และเพศหญิง 91 คน (ร้อยละ 45.3) อายุเฉลี่ย 14 ปี กำลังเรียนในระดับมัธยมปลายมากที่สุด (ร้อยละ 45.8) รองลงมา คือเรียนระดับมัธยมต้น (ร้อยละ 36.8) **ตารางที่ 1**

คุณภาพของข้อคำถาม (1) ผลการวิเคราะห์หาอำนาจในการจำแนกของข้อคำถามในแบบประเมินสัมพันธภาพในครอบครัวของเยาวชนโดยใช้เทคนิค 25% แบ่งกลุ่มผู้มีคะแนนสูงและกลุ่มผู้มีคะแนนต่ำได้กลุ่มละ 25 คน พบข้อคำถามจำนวน 19 ข้อ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) (ไม่ได้นำเสนอตาราง) (2) การหาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมทั้งฉบับ ได้ข้อคำถามจำนวน 19 ข้อที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตั้งแต่ 0.4 ขึ้นไป ($r \geq 0.4$) โดยพิจารณา ค่า Cronbach's alpha เมื่อลบข้อคำถามนั้นออก (3) คะแนนของแต่ละองค์ประกอบมีความสัมพันธ์กันในทิศทางบวกอย่างมีนัยสำคัญ ($p < 0.01$) โดยความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง ($r = 0.43 - 0.72$) ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนของแต่ละองค์ประกอบกับคะแนนของแบบวัดทั้งฉบับพบอยู่ในระดับสูง ($r = 0.80 - 0.87$) **ตารางที่ 2** และสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค มีค่า 0.89 ($n=201$) และ 0.87 ($n=15$) **ตารางที่ 4**

ความตรงเชิงโครงสร้าง ความตรงเชิงเหมือนระหว่าง BFRS และแบบวัดการทำหน้าที่ของครอบครัว (CFI) พบมีความสัมพันธ์กันระดับสูง ($r = 0.85$, $p < 0.001$) **ตารางที่ 3** ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจพบมี 3 องค์ประกอบที่มีค่าไอเกนมากกว่า 1 ได้แก่ ความขัดแย้งในครอบครัว การสนับสนุนช่วยเหลือกันในครอบครัว และการแสดงอารมณ์ความคิดความรู้สึกต่อกันในครอบครัว น้ำหนักองค์ประกอบมีค่า 0.51 - 0.82 ร้อยละของความแปรปรวนที่สามารถอธิบายได้เท่ากับ 52.7 **ตารางที่ 4** การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลที่ใช้พิสูจน์คือ cohesion, expressiveness, และ conflict ตามต้นฉบับ พบว่าโมเดลมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($\chi^2 = 71.74$, $df = 110$, $GFI = 0.97$, $AGFI = 0.94$, $RMSEA = 0.000$) **ตารางที่ 5**

วิจารณ์

แบบประเมินสัมพันธภาพในครอบครัวสำหรับใช้ในเยาวชนไทย มีจำนวน 19 ข้อคำถาม เหมือนต้นฉบับภาษาอังกฤษ กระบวนการแปลข้อคำถามใช้การแปลแบบสมมาตร จึงให้ความสำคัญอย่างเท่าเทียมกันระหว่างภาษาที่เป็นต้นฉบับและ

ภาษาที่เป็นเป้าหมายในการแปล ทั้งด้านความหมาย เนื้อหาและแนวคิด โดยภาษาเป้าหมายในการแปลนั้น สามารถปรับข้อความให้สอดคล้องกับบริบทวัฒนธรรมนั้นๆ แต่ยังคงความหมายเดิมไว้¹³ ทำให้แบบวัดนี้สามารถนำไปใช้ข้ามวัฒนธรรมได้ และกลุ่มเป้าหมายสามารถตอบแบบวัดได้ง่ายเพราะเข้าใจในสิ่งที่ถูกถามในขั้นตอนการแปลแบบวัดได้ยึดตามหลักการของการแปลแบบสมมาตรที่ใช้กลยุทธ์ "decentered translation strategy" คือเริ่มจากการแปลจากภาษาต้นฉบับให้เป็นภาษาเป้าหมาย แล้วย้อนกลับจากภาษาเป้าหมายมาเป็นภาษาต้นฉบับ ทบทวนชุดที่แปลย้อนกลับกับชุดต้นฉบับ ทดลองใช้และตรวจสอบความเข้าใจในความหมาย เนื้อหา วิธีการใช้ รวมทั้งเกณฑ์การแปลผล^{11,12} ในกระบวนการนี้ผู้ตรวจสอบผลการแปลเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่น ทำให้แบบประเมิน BFRS ฉบับภาษาไทยมีความถูกต้องของข้อความและความเหมาะสมของภาษาตั้งแต่เบื้องต้น เมื่อทำการแปลย้อนกลับเป็นภาษาอังกฤษ จึงพบว่ามีความหมายคล้ายคลึงกันกับต้นฉบับ จึงถือได้ว่าแบบประเมินสัมพันธภาพในครอบครัวสำหรับเยาวชนที่พัฒนาในบริบทสังคมไทยมีความสอดคล้องกับแบบวัดต้นฉบับ ทั้งด้านความถูกต้องของข้อความ เนื้อหา และแนวคิดที่ใช้ อีกทั้งมีการใช้ผู้แปลย้อนกลับซึ่งไม่เคยเห็นชุดต้นฉบับมาก่อน เป็นที่ผู้คุ้นเคยกับบริบทวัฒนธรรมของภาษาเป้าหมาย และผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาต้นฉบับเป็นอย่างดี ทำให้การแปลย้อนกลับมีความสมบูรณ์เหมาะสม นอกจากนี้ ยังผ่านการทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมายของแบบประเมิน BFRS ดังนั้นกระบวนการแปลเครื่องมือครั้งนี้จึงมีความถูกต้องตามหลักการแปลเครื่องมือข้ามวัฒนธรรม

ผลการทดสอบคุณภาพของแบบประเมินสัมพันธภาพในครอบครัวสำหรับใช้ในเยาวชนไทย พบว่า เมื่อใช้กับกลุ่มเยาวชนอายุระหว่าง 11 - 18 ปี ทั้งเพศชายและหญิง จำนวน 201 คน และจำนวน 15 คน พบว่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของแบบวัดมีค่าเท่ากับ 0.89 และ 0.87 ตามลำดับ สะท้อนว่าแบบวัดนี้มีความสอดคล้องภายในสูง¹⁰ สามารถเชื่อถือได้เมื่อนำมาใช้กับเยาวชนไทย ส่วนผลการวิเคราะห์คุณภาพของข้อคำถามและความตรงเชิงโครงสร้างได้แสดงให้เห็นว่าแบบประเมินสัมพันธภาพในครอบครัวสำหรับเยาวชน มีอำนาจในการจำแนกกลุ่มที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวที่ดี ออกจากกลุ่มที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวที่ไม่ดีได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ข้อคำถามทุกข้อมีความเหมาะสมที่จะประเมินลักษณะสัมพันธภาพในครอบครัวของเยาวชนไทย คะแนนรวมที่ได้จึงมาจากคะแนนของแต่ละองค์ประกอบที่มีความเกี่ยวข้องกัน

ในมิติของแนวคิดสัมพันธภาพในครอบครัวที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ส่วนความตรงเชิงโครงสร้างจากการวิเคราะห์องค์ประกอบ (factor analysis) พบอยู่ในเกณฑ์ดี กล่าวคือทั้ง 3 องค์ประกอบของแบบประเมินสัมพันธภาพในครอบครัวสำหรับเยาวชนไทย มีความสอดคล้องกับ “ความหมายและแนวคิดของสัมพันธภาพในครอบครัว” ที่นำมาใช้สร้างข้อคำถามของแบบประเมิน BFRS แสดงให้เห็นว่าแบบประเมิน BFRS สามารถวัดคุณลักษณะที่ต้องการวัดได้อย่างแท้จริง โดยลักษณะสัมพันธภาพในครอบครัวสามารถวัดได้จากการประเมินองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ ความขัดแย้งในครอบครัว การสนับสนุนช่วยเหลือกันในครอบครัว และการแสดงอารมณ์ความคิดความรู้สึกต่อกันในครอบครัว ทั้งนี้ ความขัดแย้งในครอบครัวเป็นองค์ประกอบที่สะท้อนถึงการมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันเชิงลบ/เชิงบวกระหว่างสมาชิกในครอบครัว หรือการมี/ไม่มีความปรองดองกันระหว่างสมาชิกในครอบครัว ที่อาจนำมาสู่การทะเลาะหรือการใช้ความรุนแรงในรูปแบบต่างๆ ความรู้ที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า จุดเริ่มต้นของการนำไปสู่ปัญหาพฤติกรรมของวัยรุ่นคือการมีสัมพันธภาพในครอบครัวที่ไม่ดี โดยเฉพาะการมีความขัดแย้งระหว่างสมาชิกในครอบครัว²⁰ ดังนั้น ลักษณะสัมพันธภาพในครอบครัวตามการรับรู้ของเยาวชนจึงสามารถประเมินได้จาก “การมีความขัดแย้งในครอบครัว” ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ใน ตารางที่ 2 ได้สนับสนุนองค์ประกอบด้านการมีความขัดแย้งในครอบครัวคือ ความขัดแย้งในครอบครัวมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงกับคะแนนรวมทั้งฉบับของแบบประเมิน BFRS ($r = 0.82, p < 0.01$) สอดคล้องกับการศึกษาของสุกัญญา เมืองมาค่าและคณะ⁵ ที่กำหนดให้ ‘การปรองดองเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน’ เป็นหนึ่งใน 4 องค์ประกอบของสัมพันธภาพในครอบครัว

ผลวิเคราะห์ข้อมูลที่พบว่า การสนับสนุนช่วยเหลือกันในครอบครัว และการแสดงอารมณ์ความคิดความรู้สึกต่อกันในครอบครัว มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงกับคะแนนรวมทั้งฉบับของแบบประเมิน BFRS ($r = 0.87, p < 0.01$ และ $r = 0.80, p < 0.01$ ตามลำดับ) ตารางที่ 2 แสดงว่ายิ่งครอบครัวมีสัมพันธภาพที่ดีครอบครัวจะยิ่งมีการสนับสนุนช่วยเหลือกัน และแสดงอารมณ์ความคิดความรู้สึกต่อกันในครอบครัวได้อย่างเหมาะสม ผลการศึกษาครั้งนี้คล้ายคลึงกับการศึกษาของสุภาภรณ์ เจริญประดับ³ ที่กำหนดให้ ‘การใช้เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกัน’ และ ‘การปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ที่เหมาะสมของสมาชิก’ ให้เป็นองค์ประกอบของแบบประเมินสัมพันธภาพในครอบครัว และคล้ายคลึงกับการศึกษา

ของพรพรรณ จิรังนิมิตสกุล และธีรพัฒน์ วงศ์คุ้มสิน² ที่กำหนดให้ ‘ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้สึก’ เป็นส่วนหนึ่งของความหมายของสัมพันธภาพในครอบครัว

ผลการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ ได้แสดงให้เห็นว่า ความตรงเชิงโครงสร้างของ BFRS ฉบับภาษาไทยจัดอยู่ในเกณฑ์ดี เนื่องจากทั้ง 3 องค์ประกอบในแบบประเมิน BFRS สามารถอธิบายความแปรปรวนร่วมของกลุ่มตัวอย่างได้ร้อยละ 52.7 จากหลักการอธิบายความแปรปรวนที่กำหนดไว้ว่า ร้อยละของความแปรปรวนที่สามารถอธิบายได้ หากมีค่าอยู่ในระดับสูงจะหมายถึงเครื่องมือ นั้นมีความตรงสูง¹⁹ ดังนั้นจึงอาจสรุปได้ว่า BFRS ฉบับภาษาไทยสามารถวัดคุณลักษณะที่ต้องการวัดได้อย่างแท้จริง

ผลการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดล Cohesion มีค่า χ^2 เท่ากับ 22.58 ค่า p-value เท่ากับ 0.31 ซึ่งมีค่ามากกว่าค่าความกลมกลืนขั้นต่ำ (the minimum value of the fit function) อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า โมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ มีความกลมกลืนกัน¹⁹ และเมื่อพิจารณาจากค่าดัชนีการวัดความกลมกลืนอื่นๆ ก็ให้ผลสอดคล้องกัน คือดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ 0.97 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.95 และค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (SRMR) เท่ากับ 0.03 ค่าดัชนีรากกำลังสองของความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า (RMSEA) เท่ากับ 0.025 เช่นเดียวกับโมเดล Expressiveness และโมเดล Conflict ที่มีค่า χ^2 เท่ากับ 3.27, 13.28 ตามลำดับ มีค่า p-value เท่ากับ 0.19, 0.43 ตามลำดับ แสดงว่าโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ มีความกลมกลืนกัน¹⁹ และค่าดัชนีการวัดความกลมกลืนอื่นๆ ก็ให้ผลสอดคล้องเช่นกัน คือ GFI เท่ากับ 0.99, 0.98 ตามลำดับ AGFI เท่ากับ 0.96, 0.96 ตามลำดับ ค่า SRMR เท่ากับ 0.03, 0.03 ตามลำดับ และค่า RMSEA เท่ากับ 0.05, 0.01 ตามลำดับ ตารางที่ 5, ภาพที่ 1, 2, 3 จากค่าดัชนีดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าโมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของแบบประเมินสัมพันธภาพในครอบครัวของเยาวชนไทยทั้ง 3 ด้าน มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ว่า ลักษณะสัมพันธภาพในครอบครัวของเยาวชนประเมินจากความขัดแย้งในครอบครัว การสนับสนุนช่วยเหลือกันในครอบครัว และการแสดงอารมณ์ความคิดความรู้สึกต่อกันในครอบครัว¹⁴ แสดงถึงโมเดลที่สร้างขึ้นสามารถนำมาอธิบายโมเดลการประเมินสัมพันธภาพในครอบครัวของเยาวชนไทยได้

โดย BFRS-Thai version ใช้ประเมินในเยาวชนไทยที่มีอายุ 11 - 18 ปีได้

นอกจากนี้ ความตรงเชิงเหมือนระหว่าง BFRS และ แบบวัดการทำหน้าที่ของครอบครัว (CFI) พบมีความสัมพันธ์กันระดับสูง ($r=0.85$, $p < 0.001$) ตารางที่ 3 แสดงถึงการสนับสนุนหลักการและแนวคิดที่ว่า การมีสัมพันธภาพในครอบครัวที่ดี จะส่งผลต่อการทำหน้าที่ของครอบครัวได้ดี

สรุป

แบบประเมินสัมพันธภาพในครอบครัวของเยาวชนฉบับภาษาไทย มีความตรงเชิงโครงสร้างสอดคล้องกับทฤษฎี และมี

ความเชื่อถือได้ในระดับสูง จึงสามารถใช้เป็นเครื่องมือวัดสัมพันธภาพในครอบครัวของเยาวชนไทย และใช้เป็นเครื่องมือประเมินผลของการบำบัดเยาวชนและครอบครัว

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ ที่ให้การสนับสนุนงบประมาณ ภายใต้โครงการพัฒนาระบบบริการสุขภาพจิต ผู้ปกครองของเด็กและวัยรุ่นที่มีปัญหาสุขภาพจิตและพัฒนาการ

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของเยาวชนกลุ่มตัวอย่าง ($n = 201$)

ลักษณะส่วนบุคคล	ความถี่ (ร้อยละ) ค่าเฉลี่ย (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน)
เพศ	
ชาย	110 (54.7)
หญิง	91 (45.3)
อายุ	เฉลี่ย 14 ปี (SD = 2.1) (min = 11, max = 18)
การศึกษา	
ประถมศึกษา	24 (11.9)
มัธยมต้น	74 (36.8)
มัธยมปลาย	92 (45.8)
อื่นๆ (เช่น ปวช./ปวส./กศน./ปริญญาตรี ปี 1)	11 (5.5)

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนของแต่ละองค์ประกอบ และความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนของแต่ละองค์ประกอบกับคะแนนรวมของแบบวัด BFRS ($n = 201$)

องค์ประกอบ	BFRS score	Conflict	Cohesion	Expressiveness
BFRS score	1	0.82**	0.87**	0.80**
Conflict		1	0.49**	0.43**
Cohesion			1	0.72**
Expressiveness				1

** $p < 0.01$

ตารางที่ 3 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ระหว่างคะแนนจากแบบวัด BFRS และแบบวัด CFI (n = 25)

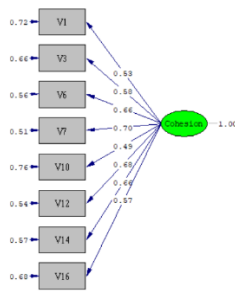
ตัวแปร	Mean	SD	r	p-value
แบบวัด BFRS	58.92	9.89	0.85	p < 0.001
แบบวัด CFI	109.28	15.02		

ตารางที่ 4 องค์ประกอบของแบบวัดสัมพันธภาพในครอบครัวด้วยวิธีการหมุนแกนแบบวาริแมกซ์ (n = 201)

องค์ประกอบ	น้ำหนักตัวประกอบ (Factor loading)
องค์ประกอบ 1: ความขัดแย้งในครอบครัว (Family Conflict)	
ในครอบครัวของเราเราถกเถียงกันมาก	0.76
.....เราโกรธกันจริงๆ บ่อยครั้ง	0.72
.....เรามีอารมณ์เสียบ่อย	0.82
.....เรามักจะเอาชนะกัน	0.62
.....เราขึ้นเสียงเมื่อเราโกรธ	0.70
บางครั้งสมาชิกในครอบครัวของเรามีการใช้ความรุนแรง	0.65
องค์ประกอบ 2: การสนับสนุนช่วยเหลือกันในครอบครัว (Family Cohesion)	
ในครอบครัวของเราเราใช้เวลามากมายทำสิ่งต่างๆ ด้วยกันที่บ้าน	0.73
.....เราช่วยกันทำงานอย่างจริงจังเมื่อมีงานที่ต้องทำในบ้านของเรา	0.74
.....เราทำอะไรให้กันและกันโดยไม่ต้องเอ่ยปากขอหรือ	0.51
.....เรามักจะระมัดระวังในสิ่งที่เราพูดต่อกัน	0.55
.....เราเข้ากันได้ดีกับคนอื่นๆ ที่อยู่นอกครอบครัว	0.55
สมาชิกในครอบครัวของเรามีการสนับสนุนซึ่งกันและกันอย่างแท้จริง	0.51
หากมีปัญหาเกิดขึ้นในครอบครัวของเรา เราช่วยกันแก้ไขปัญหานั้น	0.57
องค์ประกอบ 3: การแสดงอารมณ์ความคิดความรู้สึกต่อกันในครอบครัว (Family Expressiveness)	
ในครอบครัวของเรา เราสามารถพูดคุยกันได้เปิดเผยในบ้านของเรา	0.72
..... บางครั้งเราก็เล่าปัญหาส่วนตัวให้กันฟัง	0.75
..... เราเริ่มการพูดคุยกันได้อย่างง่ายดาย	0.55
..... เราให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนซึ่งกันและกัน	0.52
..... มีความรู้สึกผูกพันกัน	0.62
ฉันภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งในครอบครัวของฉัน	0.53
% of variance for three components = 52.7 ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค 0.89 (n = 201) และ 0.87 (n = 15)	

ตารางที่ 5 ค่าดัชนีความสอดคล้องและดัชนีเปรียบเทียบของโมเดลการวัดสัมพันธภาพในครอบครัวจากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

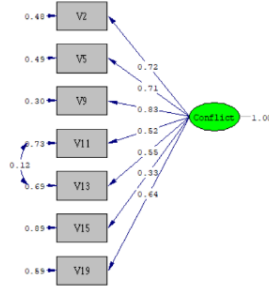
ดัชนี	เกณฑ์	ค่าสถิติในโมเดล*		
		Cohesion	Expressiveness	Conflict
χ^2	ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติหรือสัดส่วน χ^2/df ไม่เกิน 2	χ^2 ที่ $df\ 20 = 22.58$ ($p = 0.31$) $\chi^2/df = 22.58/20 = 1.13$	χ^2 ที่ $df\ 2 = 3.27$ ($p = 0.19$) $\chi^2/df = 3.27/2 = 1.63$	χ^2 ที่ $df\ 13 = 13.28$ ($p = 0.43$) $\chi^2/df = 13.28/13 = 1.02$
GFI	มากกว่า 0.95	0.97	0.99	0.98
AGFI	มากกว่า 0.95	0.95	0.96	0.96
CFI	มากกว่า 0.95	1.00	0.99	1.00
RMSEA	น้อยกว่า 0.05	0.02	0.05	0.01
SRMR	น้อยกว่า 0.05	0.03	0.03	0.03

Chi-Square=22.58, df=20, P-value=0.31000, RMSEA=0.025

ภาพที่ 1

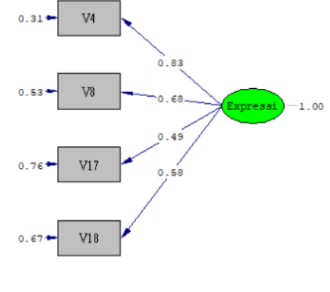
โมเดลที่ fit แล้วของ family cohesion

Chi-Square=13.28, df=13, P-value=0.42675, RMSEA=0.010

ภาพที่ 2

โมเดลที่ fit แล้วของ family expression

Chi-Square=3.27, df=2, P-value=0.19452, RMSEA=0.055

ภาพที่ 3

โมเดลที่ fit แล้วของ family conflict

ภาพที่ 1, 2, 3 โมเดลการวัดสัมพันธภาพในครอบครัวในองค์ประกอบ family cohesion, family expression, และ family conflict แสดงค่าน้ำหนักองค์ประกอบจากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน มีค่าสูงสุดคือ 0.70, 0.83 และ 0.83 ตามลำดับ

เอกสารอ้างอิง

1. Tumka K, Kongdang K, Suksatan W. Mental health and family relationship of nursing students after the practice in nursing. JNH SSRU 2018;1:111-24.
2. Jirangnimitsakul P, Wongkumsin T. Family relationship, moral quotient, coping strategies and psychological well-being of high school students of extra-large sized school at Surat Thani Province. JSHRA 2020;26:169-91
3. Rienpradub S. The relationship between adversity quotient and family relation of supporting personnel in King Mongkut's university of technology north Bangkok. Panyapiwat Journal 2020;12:149-59.
4. Tossaphornphitakkun N, Sawangsopakul B. Effects of cardiovascular disease on physical and mental health of patients in Sirindhorn Cardiac Center at Phramongkutklao Hospital. JCDLQ 2020;8:592-602.
5. Muangmakham S, Skulphan S, Sethabouppha H. Family relationships and suicidal risks of clients receiving services at mental health and psychiatric clinic. Nursing Journal 2020;47:240-52.
6. The Family Intervention Clinic, Rajanagarindra Institute of Child Development. Medical records of service recipients for fiscal year 2018-2020. Rajanagarindra Institute of Child Development; 2020.
7. Srikosai S, Peangjai K. A comparison of mental health status of parents of autistic children and parents of Thai ADHD children. Proceedings of the 1st Child and Adolescent Psychiatry Symposium; 2018 Feb 7-8; Chiang Mai; 2018.

8. Child and adolescent psychiatric ward, Rajanagarindra Institute of Child Development. The case formulation of patients in child and adolescent psychiatric ward. Rajanagarindra Institute of Child Development; 2020.
9. Thanasuk J, Somprasert C, Sinsiri C. The effects of a therapeutic relationship program for caregivers of patients with stroke on family relationships. *JRTAN* 2018;19(supplement):98-107.
10. Burns N, Grove SK. The practice of nursing research: conduct, critique, & utilization. 4th ed. Philadelphia: W.B. Saunders; 2001.
11. Devellis RF. Scale development: Theory and applications. 2nd ed. Thousand Oaks: SAGE; 2003.
12. Waltz CF, Strickland OL, Lenz ER. Measurement in nursing and health research. 3rd ed. New York:Springer; 2005.
13. Nupath V, Deorisres W, Wacharasin C. Effects of a family therapeutic conversation program on family relationship, adolescents self-care behaviors and family care behaviors of adolescents with hyperventilation syndrome. *JFONUBUU* 2014; 22:50-60.
14. Fok CC, Allen TJ, Henry D, People Awakening Team. The brief family relationship scale: A brief measure of the relationship dimension in family functioning. *Assessment* 2014;21:67-72.
15. Moos RH, Moos BS. Family environment scale manual. 3rd ed. Palo Alto, CA: Consulting Psychologists; 1994.
16. Philip J, Ford T, Henry D, Rasmus S, Allen J. Relationship of social network to protective factors in suicide and alcohol use disorder intervention for rural Yup'ik Alaska native youth. *Psychosoc Interv* 2016;25:45-54.
17. Nadler JT, Weston R, Voyles EC. Stuck in the middle: The use and interpretation of mod-points in items on questionnaires. *J Gen Psychol* 2015;142:71-89.
18. Trangkasombat U. Psychotherapy and family counseling. 6th ed. Bangkok: Santa Publishers; 2011.
19. Hair JF, Black WC, Babin BJ, Anderson RE, Tatham RL. Multivariate data analysis. 6th ed. New Jersey: Pearson Prentice Hall; 2006.
20. Kaewkaewpan W. Family relationships with problem of delinquency in adolescence. *Veridian-E-Journal, Silpakorn University* 2017;10:361-71.